

POSTHUMANISME / TRANSHUMANISME

Ramon ALCOBERRO

La tesi bàsica del transhumanisme és que ens estem acostant a un moment que la ciència i la tecnologia faran possible la creació d'un humà que ja no estarà condemnat a l'envelliment (ni fins i tot la mort) i que tindrà capacitats físiques i psíquiques superiors. El transhumanisme és una forma de cientisme: considera que el progrés tecnològic porta a un canvi radical de la naturalesa humana, transformada tecnològicament. Tècnicament les paraules transhumanisme i posthumanisme impliquen un petit matis diferencial, tot i que sovint s'utilitzen com a sinònims. Transhumans són humans millorats amb eines biotecnològiques i informàtiques. Els posthumans eventualment hauran abandonat l'estat humà mitjançant un procés de transició, de millora i canvi de la natura humana.

La primera intuïció del transhumanisme s'atribueix a John von Neumann, el creador de la cibernetica; i també Alain Turing, un dels pares de la informàtica, va parlar de *singularitat tecnològica*. La tesi de la singularitat afirma que es produeix una «acceleració accelerada» (sic) del progrés tecnològic humà de manera que si es representa aquest progrés en un gràfic de corbes s'acosta a una tangent. L'acceleració continuada dels coneixements farà que a partir d'un determinat moment, que els teòrics anomenen «singularitat», els progressos tecnològics siguin tan i tan importants que ens portaran a una explosió de la intel·ligència, amb conseqüències difícils d'imaginar.

Per a Raymond Kurzweil, la singularitat és una conseqüència necessària de les Lleis de Moore i de la Intel·ligència Artificial. Gordon Earle Moore, un dels creadors de Intel, va afirmar l'any 1965 que la tecnologia tenia un futur multiplicador gairebé infinit, donat que el nombre de transistors per polzada en circuits integrats es duplicava cada any i que la tendència continuaria durant les següents dues dècades. Una mica més tard va modificar la seva pròpia llei i va afirmar que el ritme innovador creixeria, i la densitat de les dades es doblaria aproximadament cada 18 mesos. Tal com explica la Wikipedia, «aquesta progressió de creixement exponencial, que dobla la capacitat dels microprocessadors cada any i mig», és el que es coneix com la «Llei de Moore», i de fet, el desenvolupament tecnològic fins i tot va més de pressa. Per tant, la hipòtesi de la creació de posthumans no resulta factualment contradictòria donada l'acceleració de la tecnologia que els hauria de fer possibles.

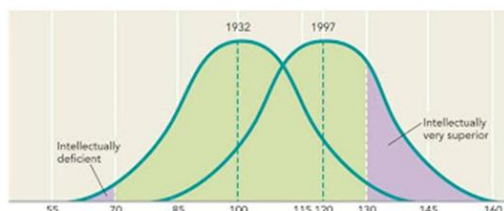
Els transhumanistes defensen la tesi de l'extropisme, o «perspectiva extropiana». Extropia és el contrari al Caos a l'entropia, al desordre que governa l'univers (a la segona llei de la termodinàmica, en definitiva), i consisteix en l'afirmació que algun dia serà possible revertir l'entropia ampliant la racionalitat. Aquesta tesi es pot entendre de dues maneres; la primera proposa que la tecnologia serà capaç algun dia de trencar amb l'entropia, la tendència al desordre i a la mort que és la llei general de l'univers - i sembla del tot contradictòria amb el que se sap de física. Però en un sentit restringit, tal com el va formular Max More en un manifest en 1998, l'extropisme es una metàfora segons la qual a partir de la millora tecnològica

continua de la naturalesa humana algun dia s'aconseguirà que la es pugui viure de manera indefinida, val a dir, que arribem a la immortalitat (i que fins i tot les generacions vives avui en dia no estem lluny d'arribar a veure-ho). La tesi té un punt místic, propi de la tradició alquímica i mil·lenarista, que ha estat sovint observat amb ironia pels seus crítics.

Però més aviat el transhumanisme és un hereu de l'optimisme il·lustrat, val a dir de la tesi segons la qual no té sentit parlar de "problemes científics", perquè el que realment hi ha són problemes de manca de ciència. També té un punt d'influència del moviment hippies dels anys 1960-1970 en la mesura que implica la idea de l'ús de la tecnologia en un sentit no agressiu i pacífic per aconseguir una vida altament estatitzada. Timothy Leary (1920-1996), el profeta del LSD (i un dels pocs humans les cendres del qual reposen a la Lluna) va dedicar bona part dels seus estudis més científics a analitzar la possibilitat d'allargar la vida - cosa que ell vinculava a l'ús de psicotròpics per augmentar la intel·ligència humana i als viatges per l'espai.

La tesi de l'augment de la intel·ligència humana ja està d'alta banda, plenament validada sense necessitat de cap desenvolupament tecnològic, a través del que s'anomena Efecte Flynn o més tècnicament «efecte dels guanys generacionals de capacitat cognitiva», segons el qual a través de l'estudi dels resultats de l'aplicació de test d'intel·ligència resulta que al llarg d'un centenar d'anys cada nova generació ha est (en mitjana estadística), més intel·ligent que la generació anterior. Òbviament, el que no està demostrat és que aquesta tendència hagi de durar indefinidament en el temps.

The Flynn Effect

Des de 1992 fins fa poc existí un Extropy Institute, actualment desaparegut -tot i que els seus materials es poden trobar a Internet (arxive.org) que propugnava l'ús de màquines intel·ligents (interfaces entre xips i neurones) i l'anomenada «Endless eXtension» (el continu desenvolupament de tecnologies de millora de la ment). La Singularity University de Ray Kurzweil, finançada per la NASA i Google entre altres, és l'exemple més conegut de treball en l'àmbit transhumanista.

Un dels temes més coneguts de la teoria transhumanista és el de la construcció de ciborgs, (barreja de neurones i xips), desenvolupada a través dels estudis Kevin Warwick que treballa en la connexió entre sistemes nerviosos humans i màquines i en l'estimulació profunda del cervell per tractar el Parkinson. Generalment,

l'argumentació transhumanista es basa en l'esperança que el desenvolupament conjunt de les nanotecnologies, de les biotecnologies i de la informàtica poden canviar el món i, amb ell, els humans. De fet, algun atleta, com l'olímpic Oscar Pistorius, corre sense cames; i ho fa tan de pressa com els qui en tenen gràcies a unes pròtesis. Però fins i tot es podria argumentar que molts atletes corren gràcies a l'ús de productes dopants, cosa que d'alguna manera els torna ja-no-humans, sinó individus modificats artificialment.

Un dels èxits en la interfície home/màquina que sovint dona arguments al posthumanisme és l'experiment de la retina artificial que permet tornar a veure a alguns cecs mitjançant una mena d'ull artificial, un implant al nivell de les connexions nervioses amb una càmera incorporada a unes ulleres de sol que actualment permet tornar a veure (en blanc i negre) amb una resolució de 200 píxells -i que s'espera augmentar aviat. Són ben coneguts els treballs de Kevin Warwick que ja fa anys es va implantar un xip que permetia localitzar-lo i que quan ell hi entrava s'obriessin les portes i els llums de casa seva. Podia accionar, per exemple, un ordinador a distància amb un xip implantat al braç. També va efectuar una «connexió sensorial» amb la seva dona que s'implantà uns xips similars... però no se sap com va acabar la cosa. S'ha fet algunes experiències, més o menys fantasioses, com la criogenització, que consistiria en retornar la vida a un humà mort, congelant-lo i descongelant-lo posteriorment. De moment això, però, no ha funcionat i sembla tan complicat com reconstruir una vaca a partir d'una hamburguesa. Explicat d'una manera senzilla, la sang -com tots els líquids- quan es congela fa estrelletes de gel; i si es descongelés un mort per retornar-lo a la vida, aquestes estrelletes sembla que petarien les venes.

Hi ha també propostes de *uploading*, una hipòtesi que consisteix a suposar que algun dia serà possible resultarà possible buidar del tot un cervell humà dins una màquina, desmaterialitzant completament els continguts d'un cervell, cosa que seria útil, per exemple per curar malalts d'Alzheimer. S'han fet experiències consistentes a connectar una màquina a un cervell humà, però això per ara està, per ara, a un nivell molt elemental d'experimentació. De moment el problema principal que està aturant els progressos en aquest àmbit és que els ordinadors processen dades però tenen poca o cap capacitat simbòlica, que en canvi en els humans és instintiva i instantània. Això dona lloc al que s'anomena la "paradoxa de Moravec": el que és més fàcil per a un humà és el més difícil per a un ordinador. De fet, aconseguir la capacitat simbòlica i perceptiva d'un nen d'un any és quasi impossible encara per a un ordinador. El conseqüència un procés de *uploading* és tal vegada possible però a un termini prou llunyà.

La qüestió, en tot cas, no és tant saber si tecnològicament s'aconseguirà una o altra millora al cos humà, cosa no del tot impensable. En aquest cas "només" caldria avaluar molt seriosament el que significa intervenir en el procés d'evolució biològica per accelerar-lo. No sempre està clar que accelerar l'evolució, o fer-la anar per un altre camí, hagi de ser un procés bo a llarg termini; com no sempre és fàcil establir si permetre que es reproduïxin exemplars "mal formats" d'una espècie és bo per al decurs global de la vida. Però el plantejament s'ha de fer a més llarg termini. Convé fer-nos conscients que el transhumanisme posa les bases per repensar a llarg termini

els conceptes mateixos de mort i immortalitat. Morir és fins ara el destí comú que es pot enfocar de dues maneres radicalment diverses. Per a uns representa una esperança de descans etern. Tant com per a altres és un càstig infinit i interminable perquè la mateixa idea de l'eternitat té alguna cosa d'espantós.

La immortalitat era fins fa poc tan sols una promesa de fe; una creença d'algunes de les grans religions, que es podria fer realitat no ja al món del més enllà sinó al món d'ara i aquí. La vida eterna, en qualsevol cas, resulta prou engrescadora com per a aconseguir que milions de persones professin religions que la prometen. Proposant l'eternitat la tecnologia fa un pas que l'acosta a la teologia. I que també transforma en profunditat el pensament polític. Gaudir la vida eterna al planeta Terra per mitjans científics té un punt d'utopia. Però en podria resultar quelcom sinistre, vistos els antecedents. Se sap prou bé que les utopies, malgrat prometre una vida millor, sempre han acabat per produir aspectes secundaris (o no tan secundaris) del tot indesitjables. Utopia i brutalitat van de la mà. Una vida sense final podria ser també una vida en què la feina miserable, l'explotació, la malaltia i la desesperança emocional no acabessin mai. En altres paraules, el Transhumanisme podria convertir la vida en un autèntic infern per mitjans tecnològics.